

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa samt av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en ändring av tillämpningsområdet för lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa samt av vissa bestämmelser som gäller organiseringen av den fredsbevarande verksamhetens förvaltning. På grund av det sistnämnda föreslås att också lagen om försvarsmakten skall ändras.

Enligt förslaget ändras lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa vad tillämpningsområdet beträffar så att den bestämmelse enligt vilken lagen inte tillämpas på annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvingande utgår. Ändringen leder inte till att Finlands deltagande i den fredsbevarande verksamheten blir mera omfattande än för närvarande i innehållsmässigt avseende.

Regleringen av tillämpningsområdet för lagen föreslås bli ändrad så att det möjliggör den finländska fredsbevarande organisationens deltagande i en humanitär operation eller i skydd av en sådan på begäran av Förenta Nationernas fackorgan eller underorgan.

Enligt förslaget ändras ovan nämnda lagar

så att det praktiska verkställandet av de uppgifter som hänför sig till den fredsbevarande verksamheten primärt anges ankomma på försvarsmakten. Försvarsministeriet föreslås alltså ha hand om den politiska och administrativa ledningen och övervakningen av den fredsbevarande verksamheten, medan den praktiska skötseln av de fredsbevarande operationerna, vilket är en uppgift som lämpar sig mindre bra för ministerienivån, överförs till försvarsmakten.

I detta sammanhang föreslås också att rubriken för lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa ändras till lag om fredsbevarande verksamhet, eftersom denna rubrik väl motsvarar verksamheten och är vedertagen i praktiken. Ändringen av rubriken förutsätter en motsvarande teknisk ändring i strafflagen, militära rättegångslagen och lagen om fördelningen av åliggandena mellan justiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft ca ett halvt år efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning och praxis	5
2.2. Internationell översikt	6
2.3. Bedömning av nuläget	6
Tillämpningsområde	6
Humanitära operationer	8
Administration	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
3.1. Målen	10
3.2. De viktigaste förslagen	11
4. Propositionens verkningar	12
5. Beredningen av propositionen	12
DETALJMOTIVERING	12
1. Lagförslag	12
1.1. Lag om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	12
1.2. Lag om försvarsmakten	15
1.3. Strafflagen	16
1.4. Militära rättegångslagen	16
1.5. Lagen om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman	16
2. Ikraftträdande	16
3. Lagstiftningsordning	16
LAGFÖRSLAG	17
1. Lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	17
2. Lag om ändring av 2 och 9 a § lagen om försvarsmakten	19
3. Lag om ändring av 45 kap. 1 § strafflagen	20
4. Lag om ändring av 2 § militära rättegångslagen	20
5. Lag om ändring av 1 § lagen om fördelningen av åliggandena mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman	21

BILAGA	22
--------------	----

Parallelltexter

1. Lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	22
2. Lag om ändring av 2 och 9 a § lagen om försvarsmakten	27
3. Lag om ändring av 45 kap. 1 § strafflagen	28
4. Lag om ändring av 2 § militära rättegångslagen	28
5. Lag om ändring av 1 § lagen om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman	29

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

I samband med Suezkrisen år 1956 skapades under ledning av Förenta Nationernas (FN) dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld ett system för krishantering, eftersom FN:s säkerhetsråd inte förmådde fullfölja åtagandena enligt FN-stadgan vad beträffar stående FN-trupper. Det är i denna i temporärt syfte åstadkomna lösning som FN:s flera tiotal år gamla fredsbevarande tradition har sitt ursprung. Verksamheten har när den varit som mest omfattande inneburit att en fredsbevarande personal på ca 80 000 personer deltagit i närmare 20 samtidigt pågående operationer.

Finlands nationella beslut att delta i den första fredsbevarande operationen år 1956 baserade sig uppenbarligen inte på någon särskild strategi eller medvetet vald politik. Bakom beslutet om deltagande har enligt bedömningarna också funnits en strävan att stärka Finlands utrikespolitiska ställning. Å andra sidan har det ansetts att beslutet om deltagande helt enkelt kom till som följd av att Finland inbjöds till operationen tillsammans med de övriga nordiska länderna. Uppmaningen till Finland att delta var i alla händelser en bekräftelse på det internationella förtroendet för ett land som varit medlem i världsorganisationen endast ett år. Också beslutet om att delta var under dåvarande förhållanden modigt och fördomsfritt.

Den fredsbevarande verksamheten utformades småningom till en viktig del av Finlands utrikespolitik. Som en del av säkerhetspolitiken blev den också en del av Finlands försvarspolitik - den centralaste uppgiften näst efter det nationella försvaret. Den fredsbevarande verksamheten har dock bedrivits fristående från landets militära försvaret. Grunderna för denna exceptionella förvaltningsmodell har härletts från fredsavtalet i Paris (FördrS 20/1947) och det den 6 april 1948 underskrivna fördraget om vänskap, samarbete och ömsesidigt bistånd mellan Finland och de Socialistiska Rådsrepublikernas förbund (VSB-avtalet), vilka ansågs begränsa försvarsmaktens verksamhet till vårt eget lands territorium. Även om begränsningarna i fråga inte längre existerar har arrangemanget tills vidare fortbestått.

Sedan år 1956 har Finland deltagit i

22 militära fredsbevarande operationer. Av dem har 20 letts av FN, och två har letts av Nordatlantiska fördragsorganisationen (North Atlantic Treaty Organisation, NATO) med FN:s mandat. Som mest har Finland samtidigt deltagit i tio operationer. För närvarande deltar Finland i nio operationer där den fredsbevarande personalen uppgår till sammanlagt ca 1 500 man. Inalles har över 38 000 finländare verkat i fredsbevarande uppgifter i olika operationer. Finlands betydande andel i den fredsbevarande verksamheten framgår av de många uppgifter i ledningen av operationerna som anförts av vårt land. Sålunda har även ett litet land kunnat utveckla ett betydande inflytande.

Kriserna har i och med det kalla krigets upphörande förändrats från att ha varit mellanstatliga till att utspelas inom staterna. De regionala kriserna är en realitet på den europeiska kontinenten. Konflikterna är allt oftare mångfacetterade kriser vilka när de är som värst leder till att de statliga strukturerna faller samman. Samtidigt har den fredsbevarande verksamhetens natur förändrats. Till de militära operationerna hör i större utsträckning än förut politiska, humanitära, sociala och ekonomiska synpunkter. Samtidigt håller krishanteringen på att få en allt viktigare ställning, såsom erfarenheterna från kriserna i Bosnien-Hercegovina och Kosovo har utvisat.

Den traditionella fredsbevarande verksamheten räckte väl till för att jämte den humanitära hjälpen fylla behoven i samband med Finlands internationella krishantering fram till 1990-talet. Upplösningen av den socialistiska federala republiken Jugoslavien och de därpå följande krigen förutsatte likväl verksamhet av ett slag som avvek från den sedvanliga. De fredsbevarande operationer som upprättades på det forna Jugoslaviens område utvisade, att den traditionella fredsbevarande verksamhetens metoder inte längre helt svarar mot tidens krav. Det var nödvändigt att utveckla ett nytt slag av funktionsförmåga för de internationella fredsbevarande operationerna jämsides med den traditionella fredsbevarande verksamheten. Utvecklandet av funktionsförmågan har förutsatt justeringar av de fredsbevarande styrkornas sammansättning, utrustning och taktik. När de krav som verksamheten ställer

förändrats har det visat sig vara motiverat att granska också den nationella lagstiftning som reglerar den fredsbevarande verksamheten.

På grund av den utveckling som ägt rum de senaste åren är det ändamålsenligt och nödvändigt att noggrannare än hittills börja överväga sambandet mellan fredsbevarande och humanitär verksamhet. I februari 1999 använde Kina sin vetorätt i FN:s säkerhetsråd och hindrade därmed FN:s fortsatta fredsoperation i Makedonien (United Nations Preventive Deployment Mission; *UNPREDEP*). FN:s flyktingkommissariat (United Nations High Commissioner for Refugees, *UNHCR*) anhöll om att den finländska fredsbevarande personal som alltså fanns kvar på området skulle kunna användas för den humanitära operation som inletts där. Finland kunde dock inte enligt bestämmelserna i lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/1984), nedan *lagen om fredsbevarande verksamhet*, gå med på UNHCR:s anhållan, eftersom mandat från FN:s säkerhetsråd för en humanitär operation inte hade givits. Det var inte heller möjligt att delta i de av NATO organiserade flyktingtransporterna på anhållan av UNHCR.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Under de första årtiondena av den fredsbevarande verksamhetens historia leddes operationerna av FN och baserade sig vanligen på avtal mellan två eller flere stater. Under innevarande årtionde har regionala organisationer som agerar med FN:s mandat kommit med som aktörer i den fredsbevarande verksamheten. Som exempel på dessa kan nämnas Organization of African Unity (*OAU*) och Organization of American States (*OAS*). En grundläggande orsak till situationen har varit FN:s bristande förmåga att sätta upp och leda stora militäroperationer. En annan orsak har varit FN:s finansieringssvårigheter. Därigenom blir dock inte den omständigheten betydelselös, att FN alltså som världsorganisation är den enda aktören vars befogenheter om så önskas omfattar hela världen. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (*OSSE*) har däremot

inte fungerat som ledande organisation för fredsbevarande operationer, utan dess verksamhet har koncentrerats på den civila krishanteringen. NATO har genom beslut av FN:s säkerhetsråd fått i uppdrag att leda två operationer i Europa: Implementation Force/Stabilisation Force (*IFOR/SFOR*) i Bosnien och Kosovo Force (*KFOR*) i Kosovo.

När lagen om fredsbevarande verksamhet ändrades år 1995 (RP 185/1995 rd) var avsikten att möjliggöra Finlands deltagande i den fredsbevarande verksamheten i den form den fått efter att ha utvidgats och kommit att omfatta olika slag av operationer samt särskilt inriktats på humanitär hjälpverksamhet och på att skydda civilbefolkningen. Avsikten med lagändringen var dessutom att göra det möjligt för Finland att delta i fredsbevarande verksamhet också när den inbegriper befogenhet att i begränsad utsträckning använda vapenmakt i syfte att förverkliga de mål som har ställts upp för verksamheten, eller när fullt bistånd av alla parter i konflikten inte är garanterat. Militära tvångsåtgärder ansågs falla utanför lagens tillämpningsområde. Lagändringen möjliggjorde Finlands deltagande i verkställigheten av den militära delen av fredsavtalet gällande Bosnien-Herzegovina.

Riksdagens utrikesutskott definierade i sitt betänkande om statsrådets säkerhetspolitiska redogörelse (UtUB 12/1995 rd) de centrala begreppen inom krishanteringen. Enligt utskottet är det kännetecknande för en fredsbevarande operation i den traditionella betydelsen att den utförs med parternas direkta bistånd, att den är neutral och att maktmedel får användas endast i yttersta självförsvarssyfte. Utskottet konstaterade i fråga om utvidgad fredsbevarande verksamhet, att den tillgrips i situationer där samtliga parter fulla medverkan inte nödvändigtvis kan fås till stånd. Den eventuella användningen av maktmedel är begränsad beroende på situationen, endast reaktiv och hör samman med en mera omfattande humanitär operation som en del av denna eller med verkställigheten av ett fredsavtal. Enligt utskottets definition innebär fredsframtvängande initiativkraftigt och aktivt bruk av eller hot med militära maktmedel. Dess syfte är behärska hela konflikten, kväsa fientligheterna och återställa freden. Utskottet ansåg, att Finland inte bör delta i en sådan fredsbevarande operation som ens till en del inbegriper fredsframtvängande åtgärder.

Riksdagen ändrade regeringens proposition till den del det är fråga om regleringen av lagens tillämpningsområde så, att begränsningen gällande tillgripandet av militära tvångsåtgärder enligt 1 § 2 mom. utvidgades så, att lagen inte tillämpas på deltagande i "annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvängande". I den finskspråkiga versionen av riksdagens svar användes oriktigt för begreppet fredsframtvängande "rauhanpakottaminen" i stället för "rauhaanpakottaminen".

2.2. Internationell översikt

Enligt 10 kap. 9 § i Sveriges regeringsform får svensk väpnad styrka sändas till ett annat land endast på tre grunder: beslutet förutsätter antingen riksdagens medgivande, att en särskild fullmaktslag givits eller att det är baserat på en internationell överenskommelse eller förpliktelse som har godkänts av riksdagen. Om deltagandet baserar sig på en internationell överenskommelse fattas beslutet om deltagande av regeringen. Särskilt godkännande av riksdagen behövs härvid inte.

Situationen i de övriga nordiska länderna vad lagstiftning och beslutsfattande beträffar är inte jämförbar med situationen i Finland och Sverige.

Enligt FN-stadgans VIII kapitel har de regionala organisationerna en primär ställning när det gäller att reda upp lokala konflikter. De regionala organisationerna skall rapportera om dem till FN:s säkerhetsråd.

OSSE godkände år 1992 verksamhetsprinciperna för organisationens fredsbevarande verksamhet. OSSE:s verksamhet har i praktiken främst inriktats på civil krishantering.

År 1994 inleddes NATO:s samarbete med organisationen utomstående länder bl.a. i frågor som hör samman med den fredsbevarande verksamheten (Partnerskap för fred, *PfF*). NATO har efter år 1992 utvecklat sin roll när det gäller att självständigt planera och genomföra fredsbevarande operationer. Verksamheten har i praktiken utvecklats vid konflikterna på det forna Jugoslaviens område, när FN inte varit i stånd att leda operationerna. Enligt det s.k. strategiska koncept som NATO godkände i april 1999 utvidgades NATO:s aktionsområde förutom regionalt även vad verksamheten beträffar, då sådana krishanteringsuppgifter som inte ingår i självförsvaret och som anges i artikel 5

i Washingtonavtalet hänfördes till organisationens primära uppgifter. Även om NATO inte är en sådan regional organisation som avses i FN:s stadga, erkänner NATO och dess medlemsländer FN:s primära roll när det gäller beslut om bruk av maktmedel, frånsett de i artikel 5 angivna så kallade självförsvarsoperationerna.

Såväl Europeiska unionen (EU) som Västeuropeiska unionen (VEU) har införlivat de s.k. Petersbergsuppgifterna med sina verksamhetsområden och kan i princip upprätta t.ex. fredsbevarande operationer. VEU har dock inte sådana militära resurser som behövs för krishantering. Konceptet och utvecklingsprogrammet för EU:s militära krishantering godkändes vid toppmötet i Helsingfors i december 1999. EU verkar såväl enligt FN:s som OSSE:s principer och mål och erkänner att FN har huvudansvaret för upprätthållandet av den internationella freden och säkerheten.

2.3. Bedömning av nuläget

Tillämpningsområde

Den nuvarande formuleringen av de i lagen om fredsbevarande verksamhet ingående bestämmelserna om tillämpningsområdet medför problem i den praktiska verksamheten. Kommendörerna för de finländska fredsbevarande styrkorna i de av NATO verkställda operationerna i Bosnien-Hercegovina (SFOR) och Kosovo (KFOR) blir gång efter annan tvungna att tolka lagen om fredsbevarande verksamhet när de överväger vad som avses med annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvängande, eller om verksamheten även till en del inbegriper fredsframtvängande. Kommendörerna för de fredsbevarande styrkorna söker vid behov stöd för sina tolkningar hos försvarsministeriet.

De fredsbevarande styrkor som agerar på det forna Jugoslaviens område är i operativt hänseende underställda NATO och erhåller alla operativa order och föreskrifter från NATO. Eftersom den förelagda uppgiften enligt det allmänna förfarandet bör kunna fås i gång på bataljonsnivå inom sex timmar efter att orden har anlänt, kan den finländska fredsbevarande styrkan ha svårt att utföra den ålagda uppgiften om bataljonens kommendör blir tvungen att från Finland inhämta en tolkning av lagen om fredsbeva-

rande verksamhet för att kunna delta i en uppgift som förordnats av en högre ledningsinstans. Om den finländska styrkan i sista stund uteblir från en uppgift i operationen som annars ankommer på den äventyras såväl den högre ledningsinstansens hela verksamhetsidé som genomförandet av den givna uppgiften. Dessutom kan följden bli att hela den fredsbevarande operationen och den på området verk samma fredsbevarande personalens säkerhet äventyras allvarligt.

Beslutet om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet fattas i vart enskilt fall av republikens president på framställning av statsrådet. På motsvarande sätt fattas beslutet om utträde ur den fredsbevarande verksamheten. Statsrådet skall innan en framställning görs höra riksdagens utrikesutskott. Om den fredsbevarande operationens uppdrag när beslutet om deltagande fattas eller under operationens förlopp skulle komma att inbegripa mera omfattande befogenheter att bruka maktmedel än vad den vedertagna självförsvarsrätten medger, skall statsrådet genom att lämna en redogörelse höra hela riksdagen i stället för enbart utrikesutskottet.

Om det som resultat av det nationella politiska övervägandet anses att Finland bör ställa upp en fredsbevarande styrka i en operation som grundar sig på beslut av FN eller OSSE bör det var möjligt att delta utan reservationer eller oviss het om möjligheterna att delta till fullo i de uppgifter som enligt det nationella beslutet om deltagande hör till den finländska fredsbevarande organisationen. Att välja bland uppgifterna när operationen pågår är vanligtvis inte möjligt. Däremot kan antalet trupper som sänds i väg till en operation och trupptyperna alltid granskas från nationella utgångspunkter när beslutet om deltagande görs.

De regler för bruk av maktmedel (*Rules of Engagement, ROE*) som fastställs för de fredsbevarande styrkorna innehåller detaljerade anvisningar för bruket av maktmedel i olika situationer i syfte att säkra uppgiften samt skydda personal och egendom. Operationens mandat bestämmer gränserna för befogenheten att bruka maktmedel. På grundval av mandatet fastställer den som verkställer operationen detaljerade anvisningar för bruket av maktmedel i olika situationer. De grundläggande principerna är att bruket av maktmedel skall minimeras och vid varje enskilt tillfälle anpassas till det

aktuella hotet och den rådande situationen. Maktmedel kan vid behov användas förutom i syfte att skydda truppen också för att säkra den uppgift som tilldelats truppen. Den fredsbevarande operationen kan inbegripa hot om bruk av maktmedel eller förutom styrkeuppvissning tvingande av parterna att iakttä avtalet och i samband därmed bruk av maktmedel. Bruket av militära maktmedel regleras alltid av juridiska, militära och politiska begränsningar. Bruket av maktmedel är berättigat endast undantagsvis och i befogade situationer och får tillgripas endast i enlighet med regler som strikt begränsar tillämpningen. Bruket av maktmedel är alltid oändamålsenligt med tanke på uppnåendet av den fredsbevarande operationens syften, eftersom man med hjälp av den fredsbevarande operationen strävar till att stöda uppkomsten av en förhandlingslösning.

I begreppet fredsbevarande verksamhet ingår olika slag av operationer. I en del analyser har man försökt indela de fredsbevarande operationerna enligt FN-stadgans VI och VII kapitel. En sådan gränsdragning är dock inte möjlig i praktiken. Stadgans ovan nämnda kapitel omfattar grunderna för det fredsbevarande samfundets åtgärder i syfte att upprätthålla fred och säkerhet i olika situationer. I stadgans VI kapitel behandlas den fredliga lösningen av tvister och definieras allmänt olika slag av diplomatiska förfaringssätt för medling och förhandling. För den militära fredsbevarande verksamheten kan ur VI kapitlet på sin höjd härledas stöduppgifter för diplomatiska medlingsuppdrag och förhandlingar. Stadgans VII kapitel möjliggör på ett omfattande sätt olika typer av militära uppgifter: obebäpnade militärobserveratörsoperationer, såsom United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission (*UNIKOM*) i Irak och Kuwait och United Nations Observer Mission in Georgia (*UNOMIG*) i Georgien samt mångdimensionella samhälleliga återuppbyggnads- och krishanteringsoperationer såsom United Nations Protection Force (*UNPROFOR*) samt IFOR/SFOR och KFOR på det forna Jugoslaviens område. Dessutom har för verkställighet och övervakning av handelsblockader, vapenexportförbud och flygförbudsområden använts militära resurser med stöd av stadgans VII kapitel. Samma operation kan i sina olika skeden förändras även väsentligt. Trots det gäller de ovan beskrivna grundläggande kriterierna, avtalsituationen

och minimeringen av bruket av maktmedel, under hela den tid den fredsbevarande operationen pågår.

Begreppet fredsbevarande verksamhet har inte definierats eller ens nämnts i FN-stadgan. Den fredsbevarande verksamheten har på grund av praktiska behov uppstått från det system för krishantering som skapades år 1956, när FN:s säkerhetsråd, såsom tidigare konstaterats, inte förmådde fullfölja sina åtaganden enligt stadgan vad beträffar de stående FN-trupperna. FN hänvisar inte ens alltid i mandatet för operationen till enskilda artiklar i stadgan eller till stadgans kapitel. Därför kan den politiska prövning som hänför sig till fattandet av beslut om deltagande inte baseras direkt på FN-stadgans artiklar. Finlands möjligheter att delta måste också när beslutet bereds bedömas på grundval av operationens natur. Faktorer som inverkar på beslutet är härvid förutom utrikes- och säkerhetspolitiken också situationen på aktionsområdet och krisens natur, operationens mandat, reglerna för bruket av maktmedel, verksamhetsförhållandena samt de resurser som står till buds i den aktuella situationen.

Oversättningen av det engelskspråkiga begreppet "peace enforcement" till "fredsframtvingande" har ofta missförståtts så att det tolkats som militära tvångsåtgärder. På originalspråket avser uttrycket återställande av fred och verkställande av fred, vid behov med bruk av maktmedel. Basen för en peace enforcement-operation utgörs av det avtalsmässiga läget mellan de huvudsakliga parterna i en konflikt. I en peace enforcement-operation är det vad den militära uppgiften beträffar fråga om verkställande av ett fredsavtal och om övervakning av avtalet, vid behov med bruk av maktmedel. Genom den militära operationen skapas förutsättningar att inleda och genomföra de civila åtgärderna.

I det internationella språkbruket har man i ökande utsträckning utöver fredsbevarande verksamhet börjat använda begreppet krishantering. Vid planeringen av EU:s krishanteringsstyrkor avses med militär krishantering i praktiken fredsbevarande verksamhet. Som följd av begreppens mångfald uppstår oklarhet om Finlands möjligheter att delta.

En operationstyp som tydligt skiljer sig från de fredsbevarande operationerna utgörs av sådana operationer som är riktade mot

en annan stat och som inbegriper militära tvångsåtgärder. I operationer som inbegriper militära tvångsåtgärder kan bruket av maktmedel vara initiativkraftigt, aktivt och obegränsat. Operationer som inbegriper militära tvångsåtgärder är som helhet tvingande. Deras mål är att underställa en stat det internationella samfundets vilja och deras syfte att få till stånd ett avtal mellan parterna i konflikten. Mandaten för operationer som inbegriper militära tvångsåtgärder har i allmänhet baserat sig på FN-stadgans artikel 42 (befogenhet att vidta alla åtgärder som är möjliga) eller artikel 51 (staternas rätt till självförsvar).

Lagändringen avser inte att innehållsmässigt utvidga Finlands deltagande i den fredsbevarande verksamheten från dess nuvarande omfattning. Operationer som inbegriper militära tvångsåtgärder står alltså enligt förslaget utanför Finlands nationella beslut om deltagande. Det är alltså inte fråga om att utvidga deltagandet till att inbegripa mera krävande operationer än för närvarande. I ljuset av erfarenheterna från Bosnien och Kosovo finns det inte heller något behov därtill. Om lagens tillämpningsområde görs klarare blir det dock möjligt för truppens kommandör och för de övriga ledarna att koncentrera sig på att effektivt och tryggt planera, leda och genomföra de uppgifter som ålagts dem. Användningen av den fredsbevarande truppen i olika enskilda situationer förutsätter i alla händelser alltid en omsorgsfull bedömning, där personalens säkerhet är en betydande faktor.

Humanitära operationer

Ett av syftena med den ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet som trädde i kraft år 1995 var att möjliggöra Finlands deltagande särskilt i fredsbevarande verksamhet som siktar till att skydda humanitära hjälpverksamhet och civilbefolkningen.

I och med den kvantitativa tillväxten av FN:s fredsbevarande verksamhet på 1990-talet upprättades operationer vilkas syfte var att förhindra eller begränsa humanitära kriser. Sådana operationer är t.ex. UNPROFOR på det forna Jugoslaviens område, United Nations Operation in Somalia (*UNOSOM II*) i Somalia samt FN:s operationer i Ruanda och norra Irak. Nya slag av uppgifter som tilldelats de fredsbevarande trupperna har varit bl.a. att bistå de humanitära

hjälporganisationerna när det gällt att koordinera deras verksamhet, att övervaka flyktningarnas hemkomst, att bygga upp ett medborgarsamhälle och att övervaka myndigheternas verksamhet vad beträffar respekten för de mänskliga rättigheterna, att bistå vid minröjning samt att skydda etniska minoriteter.

Enligt den gällande lagen om fredsbevarande verksamhet är FN:s eller OSSE:s mandat en förutsättning för Finlands deltagande i en fredsbevarande operation.

FN:s första preventiva fredsbevarande operation som verkställdes i Makedonien våren 1999 (UNPREDEP, UN Preventive Deployment Force) måste avslutas efter att säkerhetsrådet inte gett operationen fortsatt mandat när Kina överraskande använt sin veto-rätt. Eftersom det inte fanns något mandat av FN för operationen kunde den finländska fredsbevarande styrka som vid tidpunkten i fråga verkade på området inte delta i de nödvändiga aktionerna i den akuta flyktingsituationen, trots att UNHCR godkände att soldaterna användes i den humanitära hjälpverksamheten.

Administration

När beslut om deltagande i en ny fredsbevarande operation fattas har utrikesministeriet en central ställning. Försvarsministeriet bereder de militära och försvarspolitiska grunderna för deltagandet. Efter att beslutet om deltagande fattats sköter försvarsministeriet om anskaffningen och underhållet av de behövliga resurserna samt leder de praktiska arrangemang som hänför sig till den fredsbevarande verksamheten. Försvarsministeriet svarar för den fredsbevarande organisationens personal-, material- och ekonomiförvaltning och följer det operativa läget. De finländska fredsbevarande styrkorna och den fredsbevarande personalen är direkt underställda försvarsministeriet.

Under försvarsministeriet lyder FN-Utbildningscentralen i Niinisalo i anslutning till Artilleribrigaden. Vad verksamheten beträffar är FN-Utbildningscentralen direkt underställd ministeriet, men hör i fråga om förvaltningen till Artilleribrigaden. FN-Utbildningscentralen svarar för den finländska fredsbevarande personalens utbildning, för den på den nordiska arbetsfördelningen baserade utbildningen av militärobservatörer och för den övriga kursverksamhet som hän-

för sig till den fredsbevarande verksamheten. FN-Utbildningscentralen upprätthåller den person- och materielberedskap som Finlands deltagande förutsätter samt vidtar de praktiska åtgärder som gäller de operativa fredsbevarande truppernas personal-, materiel- och ekonomiförvaltning. FN-Utbildningscentralens uppgifter och anslag fastställs av försvarsministeriet. De militära tjänsterna inom FN-Utbildningscentralen är försvarsmaktens tjänster.

Enligt lagen om försvarsmakten (402/1974) har försvarsmakten till uppgift att delta i utbildningen för fredsbevarande verksamhet och sörja för den fredsbevarande verksamhetens beredskapsuppgifter och organisatoriska uppgifter enligt vad försvarsministeriet bestämmer. Försvarsmakten har allt sedan år 1997 gett frivilliga värnpliktiga som fullgör beväringstjänst utbildning för internationella krishanterings- och fredsbevarande uppgifter. Från försvarsmaktens på så sätt uppbyggda beredskapstrupp sändes för första gången i augusti 1999 personal till den finländska bataljonen i Kosovo. Försvarsmakten stöder deltagandet i den fredsbevarande verksamheten också när det gäller valet av officerare och institutofficerare i försvarsmaktens tjänst. Dessutom överlåter försvarsmakten den materiel som trupperna behöver.

Försvarsförvaltningen skall i såväl kvalitativt som kvantitativt avseende producera sådana trupper som förmår agera effektivt också i en krävande verksamhetsmiljö. Den förändrade verksamhetsmiljön samt den omständigheten att den operativa ledningen för de fredsbevarande operationerna har överförs från FN också till regionala organisationer har ökat behovet att utveckla de finländska arrangemangen för den fredsbevarande verksamheten, och särskilt att se över den fredsbevarande verksamhetens organisation och uppgiftsfördelning inom försvarsförvaltningen. Den nuvarande arbetsfördelningen mellan försvarsministeriet och huvudstaben i dessa frågor är inte ändamålsenlig med tanke på upprätthållandet av insatsberedskapen och det praktiska genomförandet av de fredsbevarande operationerna. Försvarsministeriet har haft hand om sådana uppgifter som på ett ändamålsenligare sätt kunde skötas på en lägre förvaltningsnivå. Å andra sidan har försvarsmaktens organisation och resurser inte kunnat utnyttjas fullt ut när det gällt att skapa beredskap för och upprätt-

hålla den fredsbevarande verksamheten eller att genomföra verksamheten.

Enligt lagen om fredsbevarande verksamhet är den fredsbevarande organisationen i operativt hänseende underställd den som föranstaltar operationen och i övrigt försvarsministeriet. Försvarsministeriet fastställer organisationens storlek och trupptyper samt den administrativa ställningen och befogenheterna för dess delar. Enligt lagen om fredsbevarande verksamhet hör den fredsbevarande organisationen inte till försvarsmakten.

Försvarsministeriet skall verkställa det i lagen om fredsbevarande verksamhet avsedda beslutet om deltagande i hela dess omfattning. Med andra ord är alla operationer som hänför sig till den fredsbevarande verksamheten vad den nationella administreringen beträffar direkt underställda försvarsministeriets ledning.

Försvarsministeriet har tillsammans med FN-Utbildningscentralen kunnat ta hand om de nationella verksamhetsförutsättningarna för operationerna. På grund av att den fredsbevarande verksamheten utvidgats är det nuvarande systemet dock med tanke på uppgifterna underdimensionerat också vad personalen beträffar.

I de nuvarande arrangemangen är försvarsmaktens ställning sådan att försvarsmakten stöder den fredsbevarande verksamheten. Försvarsmaktens uppgifter har fastställts från det nationella försvarets utgångspunkter. Försvarsmaktens ställning har förblivit anspråkslös när det gäller den fredsbevarande verksamheten. Försvarsmakten har inte i sin egen verksamhet systematiskt dragit nytta av sina erfarenheter från deltagandet i den fredsbevarande verksamheten.

Den internationella beredskapstruppen produceras med utnyttjande av försvarsmaktens system för truppproduktion. Oavsett sin internationella krishanteringsberedskap är beredskapstruppen dock i första hand avsedd att utgöra en del av Finlands eget försvarssystem. När det gäller att utbilda och använda den internationella beredskapstruppen för internationella uppgifter har problemet närmast varit att alla de särdrag som dessa uppgifter förutsätter, närmast de som gäller utrustningen, inte till fullo har kunnat beaktas.

I det nuvarande systemet betraktas internationalismen i viss mån som en fristående verksamhet vilken inte är ansluten till det nationella försvaret. Inom försvarsmakten har

detta för sin del inverkat negativt på attityderna till den internationella verksamheten och medfört problem särskilt när det gäller att rekrytera personal i försvarsmaktens tjänst till fredsbevarande uppgifter. Eftersom den nytta som kan dras av den internationella verksamheten är viktig för det nationella försvaret bör saken betonas också genom organisatoriska lösningar för att betydelsen av det inbördes stöd som dessa två dimensioner ger varandra skall vara klar.

Utbildningen, utrustningen och utvecklandet av de militära trupper som är avsedda för den fredsbevarande verksamheten samt upprätthållandet av deras operativa beredskap och den nationella operativa ledning som hänför sig till operationerna är enligt internationell praxis uppgifter som klart hör till försvarsmakten.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Målen

Med tanke på prövningen och beredningen av beslutet om deltagande i en fredsbevarande operation är det logiskt att alltså lämna de militära tvångsåtgärderna utanför Finlands deltagande. Med militära tvångsåtgärder förstås det i FN-stadgans artikel 42 eller 51 avsedda bruket av maktmedel eller hotet därom, som det internationella samfundet riktar mot en annan stat. Det bruk av maktmedel som väsentligt hör samman med de militära tvångsåtgärderna kan vara initiativkraftigt, aktivt och obegränsat. Målet är att underställa en stat det internationella samfundets vilja. En operation som inbegriper militära tvångsåtgärder är som helhet tvingande.

Med militär krishanterings- och fredsbevarande verksamhet som Finland kan delta i avses sådant agerande av en militärt organiserad fredsbevarande organisation som uppfyller följande grundförutsättningar:

- operationen har FN:s eller OSSE:s mandat
- operationen baserar sig på ett avtal mellan de huvudsakliga parterna i konflikten eller på ett avtalsläge och på möjligast omfattande acceptans och utgör verkställande av operationen samt övervakning av den
- maktmedel kan vid behov användas reaktivt förutom i självförsvarssyfte också för att skydda operationen
- i operationen kan ingå att parterna tvingas

iakttta avtalet, och därtill hörande bruk av maktmedel eller hot därom

- bruket av maktmedel regleras med klara regler om bruk av maktmedel, där den grundläggande principen är att bruket av maktmedel skall minimeras och anpassas till det aktuella hotet och den aktuella situationen.

Begreppet militär krishanterings- och fredsbevarande verksamhet omfattar olika slag av operationer. Samma operation kan i olika skeden förändras t.o.m. väsentligt. Enligt förslaget är förutsättningen för Finlands deltagande dock att de ovan anförda grundkriterierna hela tiden är i kraft. Målet är att det när beslutet om deltagande bereds och behandlas skall vara möjligt att på grundval av operationens natur och inte utgående från en tolkning av mångtydiga begrepp och definitioner göra en genuin bedömning av vårt lands möjligheter att delta. Faktorer som inverkar på beslutet är härvid, förutom de utrikes- och säkerhetspolitiska grunderna, den situation som råder på aktionsområdet och krisens natur, mandatet för operationen, reglerna för bruk av maktmedel, verksamhetsförhållandena samt de tillgängliga resurserna. Om situationen på verksamhetsområdet eller verksamhetsförhållandena eller de för operationen fastställda ramarna ändras väsentligt medan operationen pågår bedöms Finlands deltagande enligt förslaget på nytt, vid behov genom att riksdagen hörs.

3.2. De viktigaste förslagen

Enligt förslaget ändras lagen om fredsbevarande verksamhet så, att Finlands deltagande i den fredsbevarande verksamheten klarare än för närvarande avgränsas i den reglering som gäller lagens tillämpningsområde genom att det nuvarande uttrycket "eller annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvängande" vilket medför tolkningssvårigheter utgår från bestämmelserna om tillämpningsområde. Enligt förslaget lämnas Finlands deltagande i militära tvångsåtgärder alltså utanför lagens tillämpningsområde. Andringen utvidgar inte Finlands deltagande i den fredsbevarande verksamheten från nuvarande omfattning, men såväl fattandet av beslutet om deltagande som den praktiska verksamheten i de operationer vilka Finland deltar i görs klarare.

Befogenheter att bruka maktmedel som är

mera omfattande än vad fredsbevarande i traditionell bemärkelse förutsätter föreslås bli specificerade i den redogörelse som statsrådet förelägger riksdagen.

Lagen om fredsbevarande verksamhet föreslås bli ändrad så att finländska militärer kan delta i en humanitär operation också på grundval av en officiell förfrågan från FN:s fackorgan eller underorgan. Andringen gör det möjligt för Finland att med en militär organisation delta i humanitära operationer av den typ som t.ex. hjälpoperationerna för flyktingarna från Kosovo representerar. FN:s fackorgan och underorgan har beslutanderätt i frågor som gäller deras egna befogenheter. I praktiken kan Finland få en förfrågan av FN:s fackorgan eller underorgan gällande genomförande eller skydd av en humanitär hjälpoperation. Det organ som med den största sannolikheten anholder om militära resurser till stöd för sin verksamhet är FN:s flyktingkommissariat UNHCR. Internationella Röda Korsets på Genèveavtalen baserade ställning och dess neutrala och opartiska agerande i konflikterna torde också i framtiden hindra organisationen att be om militärt bistånd som stöd för sin humanitära hjälpverksamhet.

De administrativa arrangemangen för den fredsbevarande verksamheten föreslås bli genomförda så att försvarsministeriet alltså svarar för de politiska frågorna gällande den fredsbevarande verksamheten, till den del de inte hör till utrikesministeriets uppgifter. Dessutom svarar försvarsministeriet för ledningen av verksamheten, resursanskaffningen och beredningen av lagstiftningen. Enligt förslaget överförs alla praktiska uppgifter gällande beredning och verkställighet av den fredsbevarande verksamheten från försvarsministeriet till försvarsmakten.

Den reglering som gäller förordnandet av den fredsbevarande styrkans personal till uppgiften föreslås bli ändrad så att den motsvarar principerna i grundlagen som trädde i kraft den 1 mars 2000. Enligt principerna för grundlagsreformen skall till presidentens rätt att utnämna tjänstemän och att förordna till en uppgift hänföras bara sådana tjänster där det är motiverat att presidenten på grund av sin konstitutionella ställning, sina uppgifter eller av orsaker som anknyter till den aktuella tjänstens oberoende karaktär sköter utnämningen. Därför föreslås lagen om fredsbevarande verksamhet bli ändrad så att republikens president förordnar en officer till en

uppgift som hör till en fredsbevarande organisation endast om den som skall förordnas tjänstgör i generals militära grad eller tjänstgöringsgrad eller om det är fråga om förordnande till uppgiften som kommendör för den fredsbevarande styrkan. Den övriga personalen förordnas enligt förslaget av försvarsministeriet eller av en myndighet som förordnar till en uppgift inom försvarsmakten, till den del det gäller uppgifter som fastställs av ministeriet. Enligt den gällande lagen förordnas endast kommendören för den fredsbevarande styrkan av republikens president på framställning av statsrådet.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inte några betydande ekonomiska verkningar. Propositionen har organisatoriska verkningar inom försvarsförvaltningen. Den övervägande delen av de uppgifter gällande den fredsbevarande verksamheten som för närvarande sköts vid försvarsministeriet överförs till försvarsmakten. Tjänsteregleringarna sköts genom interna arrangemang inom förvaltningsområdet.

5. Beredningen av propositionen

Försvarsministeriet tillsatte den 18 mars 1999 en arbetsgrupp som var sammansatt av tjänstemän från ministeriet och huvudstaben och som hade till uppgift att reda ut arrangemangen för de internationella uppgifter som hör till försvarsministeriets förvaltningsområde och arbetsfördelningen mellan försvarsministeriet och huvudstaben (Kansainvälisten asioiden työryhmän mietintö. Puolustusministeriö 1999). Försvarsministeriet tillsatte den 2 juni 1999 en arbetsgrupp sammansatt av tjänstemän från utrikesministeriet, försvarsministeriet och huvudstaben med uppgift att utreda behovet att ändra lagen om fredsbevarande verksamhet. Arbetsgruppen skulle göra en bedömning av Finlands beredskap för internationell krishantering i ljuset av de kommande utmaningarna (Rauhanturvaamistyöryhmän mietintö. Puolustusministeriö 1999).

Propositionen har utgående från de nämna arbetsgruppernas framställningar beretts som tjänsteuppdrag vid försvarsministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

Lagens rubrik

Lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa kallas i praktiken lagen om fredsbevarande verksamhet. Lagens rubrik föreslås även bli ändrad så att den motsvarar det i praktiken vedertagna namnet. Den föreslagna rubriken beskriver trots att den är kort tillräckligt tydligt författningens innehåll. Tillämpningsbestämmelserna avgör för sin del när och hur lagen i praktiken kan tillämpas.

1 §. *Tillämpningsområde.* I det internationella umgänget och också internt inom Finland talas numera om krishantering jämsides

med och i stället för om fredsbevarande verksamhet. Avsikten är dock inte att genom den nya terminologin göra skillnad på dessa verksamheter vad själva innehållet beträffar. Enligt förslaget ändras paragrafens 1 mom. så att av det framgår att det numera använda begreppet militär krishantering avser detsamma som det vedertagna begreppet fredsbevarande verksamhet. Operationer som inbegriper militära tvångsåtgärder och i vilka bruket av maktmedel kan vara initiativkraftigt, aktivt och obegränsat står alltså utanför den prövning som gäller Finlands nationella beslut om deltagande. Vad beträffar den som ger mandatet föreslås ingen ändring. Förutsättningen för deltagande i den fredsbevarande verksamheten är sålunda också i fortsättningen att mandat erhållits från FN:s säkerhetsråd eller OSSE.

Av orsaker för vilka redogjorts i den allmänna motiveringen föreslås den reglering som gäller begränsningen av lagens tillämpningsområde bli ändrad så att uttrycket "eller annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvängande" utgår ur den sista me-

ningen i nuvarande 2 mom. När deltagande övervägs bör bedömningen gälla operationens situation, fördelar, risker, den givna fullmakten, reglerna för bruk av maktmedel samt de egna resurserna på så sätt att det beslut som fattas efter bedömningen är entydigt: antingen deltar man eller låter bli att delta i operationen. Ett beslut om deltagande bör inte föras med reservationer. Om reservationer framförs i samband med beslutet om deltagande överförs den politiska prövningsrätten och ansvaret i praktiken till styrkans finländska kommandör. Detta kan inte anses vara ändamålsenligt. Den främsta uppmärksamheten bör riktas mot fattandet av beslutet om deltagande, inte mot en mångtydig begreppsapparat. Genom den föreslagna ändringen säkerställs att de svåra tolkningsproblemen inte överförs på den på fältet verksamma ledningens ansvar. Andrat på detta sätt blir paragrafens 2 mom. enligt förslaget ett nytt 3 mom.

Genom det nya 2 mom. utvidgas lagens tillämpningsområde något så att den finländska fredsbevarande organisationen kan delta i humanitära operationer eller skydd av dem förutom på begäran av FN eller OSSE också på begäran av FN:s fackorgan eller underorgan. Beslut om deltagande med militära enheter när det gäller att stöda en humanitär biståndoperation fattas enligt förslaget med iakttagande av det i lagens 2 § föreskrivna förfarandet efter politisk prövning, så som även annars när det gäller deltagandet i en fredsbevarande operation. Sålunda kan en finländsk fredsbevarande organisation t.ex. när den redan befinner sig på sitt verksamhetsområde inom ramen för sina möjligheter stöda en organisation inom den civila krishanteringen som är underställd FN:s fackorgan eller underorgan och som verkar på samma område. I praktiken är det mest sannolikt att det är UNHCR som ber om hjälp. UNHCR har befogenhet att agera i situationer som gäller flyktingar utan säkerhetsrådets uttryckliga beslut.

2 §. *Beslut om deltagande.* Enligt förslaget kompletteras bestämmelserna i 2 § 2 mom. om beslutet angående deltagande i den fredsbevarande verksamheten så, att omfattningen av befogenheterna att bruka maktmedel i en operation förutsätts bli specificerade i den redogörelse som föreläggs riksdagen.

3 §. *Organisation, subordinationförhållanden, inre ordning och behörighet.* På grund av att verkställandet av den fredsbevarande

verksamheten omorganiseras föreslås att till paragrafen fogas en bestämmelse enligt vilken den fredsbevarande organisationen kan vara underställd huvudstaben enligt vad försvarsministeriet bestämmer därom. Enligt den gällande regleringen är den fredsbevarande organisationen i operativt hänseende underställd den som för- anstaltar operationen och i övrigt försvarsministeriet. Avsikten är att försvarsministeriet allttjämt skall ha det politiska ledningsansvaret och det administrativa övervakningsansvaret för den fredsbevarande organisationen, medan ansvaret för det praktiska verkställandet och underhållet av operationerna överförs till försvarsmakten. Försvarsministeriet skall allttjämt fastställa organisationens storlek och trupptyp samt dess olika delars administrativa ställning och behörighet. Enligt paragrafens 3 mom. är den fredsbevarande organisationens inre ordning allttjämt militärisk.

Enligt gällande 4 mom. hör den fredsbevarande organisationen inte till försvarsmakten. Om försvarsmaktens medverkan i arrangemangen gällande den fredsbevarande verksamheten föreskrivs i lagen om försvarsmakten. Enligt den har försvarsmakten till uppgift att delta i utbildningen för fredsbevarande verksamhet och sörja för den fredsbevarande verksamhetens beredskapsuppgifter och organisatoriska uppgifter enligt vad försvarsministeriet bestämmer därom. Enligt förslaget föreskrivs nu i momentet att försvarsmakten har till uppgift att delta i den fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms i lagen om fredsbevarande verksamhet eller enligt vad försvarsministeriet föreskriver. Ändringen innebär att den fredsbevarande organisationen i fortsättningen hör till försvarsmakten. Lagen om försvarsmakten föreslås för sin del bli ändrad så att till försvarsmaktens egentliga lagstadgade uppgifter också hör att delta i den fredsbevarande verksamheten.

5 §. *Utbildning och organisering.* För närvarande svarar ansvarsområdet för fredsbevarande verksamhet vid försvarsministeriets försvarspolitiska avdelning för utbildning, administration och verkställighet i fråga om de fredsbevarande uppgifterna. Vid ansvarsområdet för fredsbevarande verksamhet sköts förutom beredningen av operationernas administrativa och politiska ledning också den praktiska verksamheten i samband med operationerna och ledningen av dem. De sistnämnda uppgifterna är dock inte sådana

som bör skötas på ministerienivå. Uppgifterna i fråga vilka hänför sig till den praktiska verksamheten har skötts av ministeriet med hjälp av FN-Utbildningscentralen som är underställd ministeriet.

Inom försvarsmakten är en av det västra försvarsområdets uppgifter att utbilda värnpliktiga och reservister för internationella krishanterings- och fredsbevarande uppgifter. Det västra försvarsområdet ansvarar för utbildningen av den internationella beredskapstruppen och denna utbildning är en del av försvarsmaktens truppproduktionssystem. Systemet knyter den trupp som skall ges utbildning till det nationella försvaret och dess uppgifter.

Den nuvarande situationen vad beträffar försvarsförvaltningens interna arbetsfördelning är otillfredställande. Alla operationer som hänför sig till den fredsbevarande verksamheten är direkt underställda försvarsministeriets ledning. Upprättandet och utbildningen av trupperna samt det praktiska verkställandet av operationerna sköts av FN-Utbildningscentralen. Försvarsmakten ansvarar för sin del för de trupper som används för den militära krishanteringen och för utvecklingen av deras utbildning. Det nuvarande systemet är oändamålsenligt, och därför föreslås att uppgifterna gällande utbildning och organisation samt verkställighet vad beträffar den fredsbevarande verksamheten överförs till försvarsmakten.

Enligt förslaget föreskrivs också i paragrafens 2 mom. att försvarsmakten har hand om utbildningen för fredsbevarande verksamhet samt beredskaps-, organisations- och verkställighetsuppgifterna för den fredsbevarande verksamheten enligt vad försvarsministeriet bestämmer därom inom gränserna för de i statsbudgeten beviljade anslagen.

Enligt förslaget kvarstår det administrativa och politiska lednings- och styrningsansvaret för de fredsbevarande uppgifterna alltså hos ministeriet.

6 §. *Förbindelse att inställa sig till utbildning eller tjänstgöring.* För att personal skall kunna anställas i fredsbevarande uppgifter förutsätts att personerna i fråga på förhand förbinder sig att delta i utbildning och att infinna sig till själva tjänstgöringen. I paragrafens 3 mom. ingår bestämmelser om eventuell ersättningskyldighet till följd av brott mot förbindelsen eller till följd av att tjänstgöringen upphör av orsaker som beror på personen i fråga. Momentet föreslås på

grund av att de uppgifter som hör till den fredsbevarande verksamheten omorganiseras bli ändrat så att det är huvudstaben i stället för försvarsministeriet som beslutar om in- och utdrivning av den i momentet avsedda ersättningen.

7 §. *Den fredsbevarande personalen.* Försvarsmaktens ökande andel när det gäller den praktiska administreringen av de fredsbevarande uppgifterna förutsätter att försvarsmaktens befogenheter ökas också på personalförvaltningens område. Det föreslås därför att paragrafens 2 mom. ändras så att den fredsbevarande personalen, som står i anställningsförhållande till staten, representeras av försvarsministeriet och försvarsmakten såsom arbetsgivare enligt vad försvarsministeriet bestämmer.

10 §. *Tjänstgöringsförhållandets början och längd.* Enligt förslaget ändras paragrafen till följd av grundlagsreformen samt så att överföringen av de praktiska uppgifterna i samband med den fredsbevarande verksamheten till försvarsmakten framgår av paragrafen. Kommendören för den fredsbevarande styrkan och den som förordnas till den fredsbevarande organisationen i generals militära grad eller tjänstgöringsgrad förordnas enligt förslaget till uppgiften av republikens president i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande. Deras tjänstgöringsförhållande börjar på utsatt dag och varar tills vidare, så som även för närvarande. Enligt förslaget ändras paragrafens 1 mom. så att den övriga personalen förordnas för högst ett år i sänder av försvarsministeriet eller av en myndighet som förordnar till en uppgift inom försvarsmakten till den del det gäller uppgifter som fastställs av ministeriet. Om de myndigheter som förordnar till en uppgift inom försvarsmakten bestäms i förordningen om försvarsmakten (667/1992). De här avsedda myndigheterna är enligt förordningens 54 § (284/2000) kommendören för försvarsmakten som högsta och kommendören för truppförbandet som lägsta myndighet. Tjänstgöringsförhållandet börjar när personen i fråga anmäler sig för tjänstgöring så som huvudstaben bestämmer. Vidare föreslås att 2 mom. ändras så att om huvudstaben inte bestämmer något annat kan kommendören för den fredsbevarande styrkan genom beslut som han fattar innan tjänstgöringsförhållandet löper ut förlänga tjänstgöringsförhållandet för den som tjänstgör i styrkan för en bestämd tid, sammanlagt

högst sex månader. De nämnda ändringsförslagen är av teknisk natur. Den till huvudstaben överförda befogenheten att besluta i dessa frågor innehas i den gällande lagen av försvarsministeriet.

Aven om den fredsbevarande verksamheten blir en del av försvarsmaktens lagstadgade uppgifter förblir personalens deltagande frivilligt. Sålunda är också en person som är anställd inom försvarsmaktens tjänstledig från sin ordinarie tjänst under den tid när han tjänstgör i fredsbevarande uppgifter. Den som inleder sin tjänstgöring i en fredsbevarande organisation skall så som även för närvarande ingå en tjänstgöringsförbindelse som motsvarar ett arbetsavtal.

11 §. *Tjänstgöringsförhållandets upphörande i normala fall.* Enligt förslaget ändras paragrafens 1 mom. så att det motsvarar den föreslagna ändringen av 10 § beträffande förordnandet till uppgiften. Republikens president föreslås bestämma om tjänstgöringsförhållandets upphörande i fråga om den som av presidenten förordnats till uppgiften.

12 §. *Tjänstgöringsförhållandets upphörande av särskild orsak.* Enligt förslaget ändras paragrafens 1 mom. tekniskt så att huvudstaben i stället för försvarsministeriet fattar beslut om att ett tjänstgöringsförhållande skall upphöra. Tjänstgöringsförhållandet kan enligt paragrafen i första hand upphöra när deltagandet i den aktuella fredsbevarande verksamheten inskränks.

Enligt 2 mom. kan ett i lagens 11 § 2 mom. avsett tjänstgöringsförhållande upphöra också om personen i fråga av särskild orsak ansöker därom, eller om han inte fullgör sina skyldigheter eller handlar i strid med dem, eller om han annars befinns vara olämplig för tjänstgöring eller om hans tjänstgöringsförmåga på grund av sjukdom, kroppsskada eller av någon annan orsak blivit väsentligt nedsatt. Om tjänstgöringsförhållandets upphörande beslutar härvid den i 10 § 1 mom. avsedda myndighet som förordnar till en uppgift.

13 §. *Inverkan av hemförlovning på tjänstgöringsförhållandets upphörande.*

På grund av orsaker som anförs i motiveringen till 10 och 12 § föreslås att paragrafen ändras så att det är huvudstaben i stället för försvarsministeriet som beslutar om de frågor gällande hemförlovning och tjänstgöringsförhållandets upphörande om vilka där bestäms.

16 §. *Skadestånd.* Enligt förslaget före-

skrivs i paragrafens 1 mom. att huvudstaben på de grunder som den fastställer kan besluta om ersättning av statens medel för skada som under tjänsteuppgift eller förhållanden i anslutning därtill har åsamkats egendom som tillhör någon inom den fredsbevarande personalen. När organisationen enligt vad som föreslås ovan underställs försvarsmakten är det logiskt att det i framtiden är huvudstaben i stället för försvarsministeriet som fastställer de grunder med stöd av vilka ersättning kan utges för skada som personalens privategendom åsamkats under det att ett fredsbevarande uppdrag utförts eller i verksamhet som hänför sig därtill.

26 §. *Sökande av ändring.* Enligt förslaget ändras paragrafens 1 mom. på grund av att de fredsbevarande uppgifterna omorganiseras och på grund av reformeringen av annan lagstiftning så att besvär över ett beslut som har fattats i en fredsbevarande organisation som underlyder huvudstaben anförs hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Enligt lagen om förvaltningsdomstolar (430/1999) som trädde i kraft den 1 november 1999 och genom vilken förvaltningsdomstolssystemet reformeras överförs de ärenden som skall behandlas vid länsrätten i Nylands län till Helsingfors förvaltningsdomstols domkrets.

27 §. *Verkställighetsbestämmelser.* Enligt den gällande lagen utfärdar försvarsministeriet närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av lagen. Paragrafen föreslås enligt nuvarande lagstiftningspraxis bli ändrad så att den gäller endast utfärdandet av bestämmelser om verkställigheten. Enligt förslaget meddelas bestämmelserna genom en förordning som utfärdas av försvarsministeriet.

1.2. Lag om försvarsmakten

2 §. I punkt 7 i denna paragraf, som anger försvarsmaktens lagstadgade uppgifter, regleras försvarsmaktens deltagande i den fredsbevarande verksamheten. Hittills har försvarsmakten enligt lagrummet i fråga haft till uppgift att delta i utbildningen för fredsbevarande verksamhet och sörja för den fredsbevarande verksamhetens beredskapsuppgifter och organisatoriska uppgifter enligt vad försvarsministeriet bestämmer därom. Av orsaker som anges i den allmänna motiveringen och i detaljmotiveringen till förslaget till ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet föreslås nu att försvarsmakten

har till uppgift att delta i den fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms därom i lagen om fredsbevarande verksamhet.

9 a §. Paragrafen innehåller föreskrifter om den skyldighet att flytta till annan tjänst som åligger försvarsmaktens personal. Av orsaker som anförs i den allmänna motiveeringen och i detaljmotiveeringen till förslaget till ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket bestämmelserna om skyldigheten att förflytta sig enligt 1 mom. inte gäller deltagande utomlands i sådan fredsbevarande verksamhet som avses i 2 § 7 punkten. Deltagandet i den fredsbevarande verksamheten utomlands skall sålunda också i framtiden även vad stampersonalen beträffar basera sig på frivillighet.

1.3. Strafflagen

45 kap. 1 §. Enligt förslaget ändras paragrafens 2 mom. så att i den hänvisas till lagen om fredsbevarande verksamhet i stället för till lagens nuvarande rubrik.

1.4. Militära rättegångslagen

2 §. Enligt förslaget ändras paragrafens 4 mom. om tillämpningen av militära rättegångslagen (326/1983) så att i den hänvisas till lagen om fredsbevarande verksamhet i stället för till lagens nuvarande rubrik.

1.5. Lagen om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman

1 §. Hänvisningen i 1 mom. 1 punkten till lagen om fredsbevarande verksamhet i dess nuvarande lydelse föreslås bli ändrad till en hänvisning till lagen om fredsbevarande verksamhet.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft ca ett halvt år efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

3. Lagstiftningsordning

Lagförslagen avviker inte från grundlagen. De kan därför enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

De betydande ändringsförslagen gällande lagen om fredsbevarande verksamhet har tidigare tagits upp till behandling i grundlagsutskottet. Enligt regeringens åsikt är det skäl att förfara på samma sätt också vad det nu aktuella ändringsförslaget beträffar.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 juni 1984 om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/1984) lagens rubrik, 1 §, 2 § 2 mom., 3 §, 5 § 2 mom., 6 § 3 mom., 7 § 2 mom., 10 § 1 och 2 mom., 11 § 1 mom., 12 och 13 §, 16 § 1 mom., 26 § 1 mom. samt 27 §,

av dessa lagens rubrik, 1 §, 2 § 2 mom., 5 § 2 mom., 10 § 1 och 2 mom., 12 och 13 § samt 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1465/1995, 3 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag samt 26 § 1 mom. sådant det lyder i lag 508/1998, som följer:

Lag**om fredsbevarande verksamhet**

1 §

Tillämpningsområde

Finland kan delta i militär krishantering och fredsfrämjande (*fredsbevarande verksamhet*) som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna (FN) eller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och som syftar till att upprätthålla internationell fred och säkerhet eller att skydda humanitär biståndsverksamhet samt civilbefolkning.

Denna lag gäller i tillämpliga delar också när den finländska fredsbevarande organisationen på begäran av FN:s fackorgan eller underorgan deltar i humanitära operationer eller i skyddandet av dem.

Denna lag tillämpas inte på deltagande i sådana militära tvångsåtgärder som vidtas med stöd av artikel 42 eller 51 i FN:s stadga.

2 §

Beslut om deltagande

Om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel skulle komma att bli mera omfattande än vad fredsbevarande i traditionell bemärkelse förutsätter skall statsrådet innan framställning görs höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse i saken, där omfattningen av de befogenheter att bruka maktmedel som gäller en operation specificeras. Samma förfarande skall tillämpas om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel planeras bli utvidgade så som avses ovan under den fredsbevarande operationens förlopp.

3 §

Organisation, subordinationsförhållanden, inre ordning och behörighet

Den finländska fredsbevarande organisationen kan omfatta fredsbevarande styrkor, avdelade enheter, militärobservatörer och enskilda personer. I operativt avseende är organisationen underställd den som föranstaltar operationen och i övrigt försvarsministeriet. Organisationen är underställd huvudstaben i enlighet med vad ministeriet bestämmer.

Försvarsministeriet fastställer organisationens storlek och trupptyp samt dess olika delars administrativa ställning och behörighet.

Organisationens inre ordning är militärisk.

Försvarsmakten deltar i den fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms i denna lag eller enligt vad försvarsministeriet föreskriver.

5 §

Utbildning och organisering

Försvarsmakten har hand om utbildningen för fredsbevarande verksamhet samt beredskaps-, organisations- och verkställighetsuppgifterna för den fredsbevarande verksamheten enligt vad försvarsministeriet bestämmer om dem inom gränserna för de anslag som beviljats i statsbudgeten.

6 §

Förbindelse att inställa sig till utbildning eller tjänstgöring

Om den som ingått förbindelse underlåter att infinna sig till utbildning eller tjänstgöring utan giltigt skäl efter att ha erhållit kallelse eller om hans utbildning eller tjänstgöring upphör till följd av att han inte fullgjort sina skyldigheter eller att han handlat i strid med dem, kan huvudstaben ålägga honom att ersätta staten för utgifterna för ordnandet av utbildningen eller tjänstgöringen.

7 §

Den fredsbevarande personalen

Personalen står i tjänstgöringsförhållande till staten, vilken såsom arbetsgivare företräds av försvarsministeriet och försvarsmakten enligt vad ministeriet bestämmer.

10 §

Tjänstgöringsförhållandets början och längd

Kommendören för den fredsbevarande styrkan och den som tjänstgör i den fredsbevarande organisationen med generals militära grad eller tjänstgöringsgrad förordnas till uppgiften av republikens president i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande. Tjänstgöringsförhållandet börjar på utsatt dag och varar tills vidare. Den övriga personalen förordnas för högst ett år i sänder av försvarsministeriet eller, till den del det gäller uppgifter som fastställs av ministeriet, av

en myndighet som förordnar till en uppgift inom försvarsmakten. Tjänstgöringsförhållandet börjar när den förordnade anmäler sig för tjänstgöring så som huvudstaben bestämt.

Om huvudstaben inte bestämmer något annat kan kommendören för den fredsbevarande styrkan genom beslut som han fattar innan tjänstgöringsförhållandet löper ut förlänga tjänstgöringsförhållandet för den som tjänstgör i styrkan med sammanlagt högst sex månader.

11 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande i normala fall

Republikens president bestämmer i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande när tjänstgöringsförhållandet för kommendören för den fredsbevarande styrkan och för den som tjänstgör i den fredsbevarande organisationen med generals militära grad skall upphöra. Tjänstgöringsförhållandet för kommendören för den fredsbevarande styrkan upphör även när den fredsbevarande styrkan upplöses.

12 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande av särskild orsak

Huvudstaben kan bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som nämns i 11 § 2 mom. skall upphöra när deltagandet i den fredsbevarande verksamheten inskränks.

En i 10 § 1 mom. avsedd myndighet som förordnar till en uppgift kan dessutom bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som avses i 11 § 2 mom. skall upphöra, om den som hör till personalen av särskild orsak ansöker därom, eller om han inte fullgör sina skyldigheter eller om han handlar i strid med dem, om han annars befinns vara olämplig för tjänstgöring eller om hans tjänstgöringsförmåga på grund av sjukdom eller kroppsskada eller av någon annan orsak blivit väsentligt nedsatt. Kommendören för en fredsbevarande styrka har under samma förutsättningar rätt att bestämma att tjänstgöringsförhållandet för en person som tjänstgör i styrkan skall upphöra.

13 §

*Inverkan av hemförlovning på
tjänstgöringsförhållandets upphörande*

Tjänstgöringsförhållandet fortbestår dock i de fall som avses i 11 och 12 § tills den till personalen hörande har hemförlovats i Finland på det sätt som huvudstaben bestämmer. Huvudstaben kan på ansökan av personen i fråga eller av någon annan särskild orsak bestämma att tjänstgöringsförhållandet skall upphöra redan före hemförlovningen i Finland samt berättiga kommandören för den fredsbevarande styrkan att förordna om detta beträffande någon som tjänstgör i styrkan.

16 §

Skadestånd

Huvudstaben kan på de grunder som den har fastställt på ansökan besluta om ersättning av statens medel för skada som under tjänsteuppdrag eller förhållanden i anslutning därtill har åsamkats egendom som tillhör någon inom den fredsbevarande personalen.

26 §

Sökande av ändring

Den som är missnöjd med ett beslut som avses i 6 § 3 mom., 10 § 1 eller 2 mom. eller 12 eller 13 § eller med ett sådant beslut som meddelats med anledning av rättelseyrkande som avses i 25 § 1 mom. får söka ändring i beslutet enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvär över ett beslut som har fattats i en fredsbevarande organisation som underlyder försvarsministeriet eller huvudstaben skall dock anföras hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

27 §

Verkställighetsbestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas av försvarsministeriet genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 2000.

2.

Lag**om ändring av 2 och 9 a § lagen om försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 maj 1974 om försvarsmakten (402/1974) 2 § 7 punkten, sådan den lyder i lag 1466/1995 och
fogas till 9 a §, sådan den lyder i lag 1223/1998, ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Försvarsmakten har till uppgift:

7) att delta i den fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms om det i lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984), samt

9 a §

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte deltagande utomlands i sådan fredsbevarande verksamhet som avses i 2 § 7 punkten.

Denna lag träder i kraft den 2000.

3.

Lag**om ändring av 45 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 45 kap. 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1467/1995, som följer:

1 §

Bestämmelserna om krigsmän tillämpas även på dem som tjänstgör i militära uppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt på dem som är i sådan tjänstgöring som avses i

lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984) enligt vad som särskilt bestäms i lag.

Denna lag träder i kraft den 2000.

4.

Lag**om ändring av 2 § militära rättegångslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i militära rättegångslagen av den 25 mars 1983 (326/1983) 2 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1468/1995, som följer:

2 §

Vad som i 2 och 3 mom. bestäms om försvarsmakten gäller i tillämpliga delar också gränsbevakningsväsendet och den freds-

bevarande organisation som avses i lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984).

Denna lag träder i kraft den 2000.

5.

Lag

om ändring av 1 § lagen om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 december 1990 om fördelningen av åliggandena mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman (1224/1990) 1 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 194/2000, som följer:

1 §

Justitiekanslern i statsrådet befrias från skyldigheten att övervaka att lagen följs i ärenden som hör till riksdagens justitieombudsman och som gäller

1) försvarsministeriet, med undantag för laglighetskontrollen i fråga om statsrådets och dess medlemmars ämbetsåtgärder, eller

försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, den fredsbevarande personal som avses i lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984) eller militära rättegångar,

Denna lag träder i kraft den 2000.

Helsingfors den 7 april 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Försvarsminister *Jan-Erik Enestam*

1.

Lag

om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 juni 1984 om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/1984) lagens rubrik, 1 §, 2 § 2 mom., 3 §, 5 § 2 mom., 6 § 3 mom., 7 § 2 mom., 10 § 1 och 2 mom., 11 § 1 mom., 12 och 13 §, 16 § 1 mom., 26 § 1 mom. samt 27 §,

av dessa lagens rubrik, 1 §, 2 § 2 mom., 5 § 2 mom., 10 § 1 och 2 mom., 12 och 13 § samt 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1465/1995, 3 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag samt 26 § 1 mom. sådant det lyder i lag 508/1998, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag**Lag**

om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

om fredsbevarande verksamhet

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Finland kan delta i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna (FN) eller organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och som syftar till att upprätthålla internationell fred och säkerhet eller att skydda humanitär hjälpverksamhet och civilbefolkning.

Finland kan delta i *militär krishantering och fredsfrämjande verksamhet (fredsbevarande verksamhet)* som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna (FN) eller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och som syftar till att upprätthålla internationell fred och säkerhet eller att skydda humanitär hjälpverksamhet och civilbefolkningen.

Denna lag gäller i tillämpliga delar också när den finländska fredsbevarande organisationen på begäran av FN:s fackorgan eller underorgan deltar i humanitära operationer eller i skyddandet av dem.

Denna lag tillämpas inte på deltagande i militära tvångsåtgärder med stöd av artikel 42 eller 51 i FN:s stadga eller annan verksamhet som kan anses vara fredsframtvängande.

Denna lag tillämpas inte på deltagande i sådana militära tvångsåtgärder som vidtas med stöd av artikel 42 eller 51 i FN:s stadga.

Gällande lydelse

2 §

Beslut om deltagande

Om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel skulle komma att bli mera omfattande än vad fredsbevarande i traditionell bemärkelse förutsätter skall statsrådet innan framställning görs höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse i saken. Samma förfarande skall tillämpas om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel planeras bli utvidgade så som avses ovan under den fredsbevarande operationens förlopp.

3 §

*Organisation, subordinationsförhållanden,
inre ordning
och behörighet*

Den finländska fredsbevarande organisationen kan omfatta fredsbevarande styrkor, avdelta enheter och militärobservatörer samt enskilda personer. I operativt hänseende är den fredsbevarande organisationen underställd den som föranstaltar den fredsbevarande operationen och i övrigt försvarsministeriet.

Försvarsministeriet fastställer den fredsbevarande organisationens numerär och sammansättning samt dess olika delars administrativa ställning och behörighet.

Den fredsbevarande organisationens inre ordning är militärisk. Den fredsbevarande organisationen hör inte till försvarsmakten. Beträffande försvarsmaktens medverkan i åtgärder för organisering av den fredsbevarande verksamheten är stadgat i 2 § lagen om försvarsmakten (402/74).

Föreslagen lydelse

2 §

Beslut om deltagande

Om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel skulle komma att bli mera omfattande än vad fredsbevarande i traditionell bemärkelse förutsätter skall statsrådet innan framställning görs höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse i saken, där omfattningen av de befogenheter att bruka maktmedel som gäller en operation specificeras. Samma förfarande skall tillämpas om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel planeras bli utvidgade så som avses ovan under den fredsbevarande operationens förlopp.

3 §

*Organisation, subordinationsförhållanden,
inre ordning
och behörighet*

Den finländska fredsbevarande organisationen kan omfatta fredsbevarande styrkor, avdelta enheter, militärobservatörer och enskilda personer. I operativt avseende är organisationen underställd den som föranstaltar operationen och i övrigt försvarsministeriet. Organisationen är underställd huvudstaben i enlighet med vad ministeriet bestämmer.

Försvarsministeriet fastställer organisationens storlek och trupptyp samt dess olika delars administrativa ställning och behörighet.

Organisationens inre ordning är militärisk.

Försvarsmakten deltar i den fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms i denna lag eller enligt vad försvarsministeriet föreskriver.

5 §

Utbildning och organisering

Om utbildningen för fredsbevarande verk-

Försvarsmakten har hand om utbildningen

Gällande lydelse

samhet samt beredskaps- och organisationsuppgifterna för den fredsbevarande verksamheten beslutar försvarsministeriet enligt anslag som beviljats i statsbudgeten. Försvarsministeriet kan överföra skötseln av uppgifterna i fråga på försvarsmakten.

Föreslagen lydelse

för fredsbevarande verksamhet samt beredskaps-, organisations- och verkställighetsuppgifterna för den fredsbevarande verksamheten enligt vad försvarsministeriet bestämmer om dem inom gränserna för de i statsbudgeten beviljade anslagen.

6 §

Förbindelse att inställa sig till utbildning eller tjänstgöring

Underlåter den som därom ingått förbindelse, utan giltigt skäl att infinna sig till utbildning eller tjänstgöring eller upphör hans utbildning eller tjänstgöringsförhållande till följd av att han inte fullgjort sina skyldigheter eller att han handlat i strid med dem, kan försvarsministeriet ålägga honom att ersätta staten för utgifterna för ordnandet av hans utbildning eller tjänstgöring.

Om den som ingått förbindelse underlåter att infinna sig till utbildning eller tjänstgöring utan giltigt skäl efter att ha erhållit kallelse eller om hans utbildning eller tjänstgöring upphör till följd av att han inte fullgjort sina skyldigheter eller att han handlat i strid med dem, kan huvudstaben ålägga honom att ersätta staten för utgifterna för ordnandet av utbildningen eller tjänstgöringen.

7 §

Den fredsbevarande personalen

Den fredsbevarande personalen står i tjänstgöringsförhållande till staten, vilken såsom arbetsgivare företräds av försvarsministeriet.

Personalen står i tjänstgöringsförhållande till staten, vilken såsom arbetsgivare företräds av försvarsministeriet och försvarsmakten enligt vad ministeriet bestämmer.

10 §

Tjänstgöringsförhållandets början och längd

Kommendören för den fredsbevarande styrkan förordnas av republikens president på framställning av statsrådet. Tjänstgöringsförhållandet börjar på utsatt dag och varar tills vidare. Den övriga fredsbevarande personalen förordnas av försvarsministeriet för högst ett år i sänder. Tjänstgöringsförhållandet börjar när personen i fråga anmäler sig för tjänstgöring så som försvarsministeriet bestämmer.

10 §

Tjänstgöringsförhållandets början och längd

Kommendören för den fredsbevarande styrkan och den som tjänstgör i en i denna lag avsedd organisation med generals militära grad eller tjänstgöringsgrad förordnas till uppgiften av republikens president i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande. Tjänstgöringsförhållandet börjar på utsatt dag och varar tills vidare. Den övriga personalen förordnas för högst ett år i sänder av försvarsministeriet eller, till den del det gäller uppgifter som fastställs av ministeriet, av en myndighet som förordnar till en uppgift inom försvarsmakten. Tjänstgöringsför-

Gällande lydelse

Om försvarsministeriet inte bestämmer något annat kan kommendören för den fredsbevarande styrkan genom beslut som han fattar innan tjänstgöringsförhållandet löper ut förlänga tjänstgöringsförhållandet för den som tjänstgör i en fredsbevarande styrka för en bestämd tid, sammanlagt högst sex månader.

11 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande i normala fall

Republikens president bestämmer på framställning av statsrådet när tjänstgöringsförhållandet för kommendören för den fredsbevarande styrkan skall upphöra. Kommendörens tjänstgöringsförhållande upphör även när den fredsbevarande styrkan upplöses.

12 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande av särskild orsak

Försvarsministeriet kan bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som nämns i 11 § 2 mom. skall upphöra när det deltagande i den fredsbevarande verksamheten som är i fråga inskränks.

Försvarsministeriet kan vidare bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som avses i 11 § 2 mom. skall upphöra, om personen i fråga av särskild orsak ansöker därom, eller om han inte fullgör sina skyldigheter eller om han handlar i strid med dem, om han annars befinns vara olämplig för tjänstgöring eller om hans tjänstgöringsförmåga på grund av sjukdom, kroppsskada eller av någon annan orsak blivit väsentligt nedsatt. *Samma rätt har kommendören för en fredsbevarande styrka beträffande en person som tjänstgör i styrkan.*

Föreslagen lydelse

hållandet börjar när den förordnade anmäler sig för tjänstgöring så som huvudstaben bestämt.

Om huvudstaben inte bestämmer något annat kan kommendören för den fredsbevarande styrkan genom beslut som han fattar innan tjänstgöringsförhållandet löper ut förlänga tjänstgöringsförhållandet för den som tjänstgör i styrkan med sammanlagt högst sex månader.

11 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande i normala fall

Republikens president bestämmer i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande när tjänstgöringsförhållandet för kommendören för den fredsbevarande styrkan och för den som tjänstgör i den fredsbevarande organisationen med generals militära grad skall upphöra. Tjänstgöringsförhållandet för kommendören för den fredsbevarande styrkan upphör även när den fredsbevarande styrkan upplöses.

12 §

Tjänstgöringsförhållandets upphörande av särskild orsak

Huvudstaben kan bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som nämns i 11 § 2 mom. skall upphöra när deltagandet i den fredsbevarande verksamheten inskränks.

En i 10 § 1 mom. avsedd myndighet som förordnar till en uppgift kan dessutom bestämma att ett tjänstgöringsförhållande som avses i 11 § 2 mom. skall upphöra, om den som hör till personalen av särskild orsak ansöker därom, eller om han inte fullgör sina skyldigheter eller om han handlar i strid med dem, om han annars befinns vara olämplig för tjänstgöring eller om hans tjänstgöringsförmåga på grund av sjukdom eller kroppsskada eller av någon annan orsak blivit väsentligt nedsatt. Kommendören för en fredsbevarande styrka har under samma förutsättningar rätt att bestämma att tjänstgör-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

ringsförhållandet för en person som tjänstgör i styrkan skall upphöra.

13 §

13 §

Inverkan av hemförlovning på tjänstgöringsförhållandets upphörande

Inverkan av hemförlovning på tjänstgöringsförhållandets upphörande

Tjänstgöringsförhållandet fortbestår dock i de fall som avses i 11 och 12 § tills personen i fråga har hemförlovats i Finland så som bestäms av försvarsministeriet. Ministeriet kan på ansökan av personen i fråga eller av någon annan särskild orsak bestämma att tjänstgöringsförhållandet skall upphöra redan före hemförlovningen i Finland samt berättiga kommandören för den fredsbevarande styrkan att förordna härom beträffande någon som tjänstgör i styrkan.

Tjänstgöringsförhållandet fortbestår dock i de fall som avses i 11 och 12 § tills *den till personalen hörande* har hemförlovats i Finland *på det sätt som huvudstaben bestämmer*. Huvudstaben kan på ansökan av personen i fråga eller av någon annan särskild orsak bestämma att tjänstgöringsförhållandet skall upphöra redan före hemförlovningen i Finland samt berättiga kommandören för den fredsbevarande styrkan att förordna om detta beträffande någon som tjänstgör i styrkan.

16 §

16 §

*Skadestånd**Skadestånd*

Försvarsministeriet kan på de grunder som ministeriet har fastställt på ansökan besluta om ersättning av statens medel för skada som under tjänsteuppdrag eller förhållanden i anslutning därtill har åsamkats egendom som tillhör någon inom den fredsbevarande personalen.

Huvudstaben kan på de grunder som den har fastställt på ansökan besluta om ersättning av statens medel för skada som under tjänsteuppdrag eller förhållanden i anslutning därtill har åsamkats egendom som tillhör någon inom den fredsbevarande personalen.

26 §

26 §

*Sökande av ändring**Sökande av ändring*

Den som är missnöjd med ett beslut som avses i 6 § 3 mom., 10 § 1 eller 2 mom., 12 eller 13 § eller med ett sådant beslut som meddelats på grund av rättelseyrkande som avses i 25 § 1 mom. får söka ändring i beslutet enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvär över ett beslut som har fattats i en fredsbevarande organisation som underlyder försvarsministeriet skall dock anföras hos länsrätten i Nylands län.

Den som är missnöjd med ett beslut som avses i 6 § 3 mom., 10 § 1 eller 2 mom. eller 12 eller 13 § eller med ett sådant beslut som meddelats på grund av rättelseyrkande som avses i 25 § 1 mom. får söka ändring i beslutet enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvär över ett beslut som har fattats i en fredsbevarande organisation som underlyder försvarsministeriet *eller huvudstaben* skall dock anföras *hos Helsingfors förvaltningsdomstol*.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

27 §

*Verkställighets- och
tillämpningsbestämmelser*

Verkställighetsbestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas av försvarsministeriet.

Närmare bestämmelser om *verkställigheten* av denna lag *kan* utfärdas av försvarsministeriet *genom förordning*.

*Denna lag träder i kraft den
2000.*

2.

Lag

om ändring av 2 och 9 a § lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 maj 1974 om försvarsmakten (402/1974) 2 § 7 punkten, sådan den lyder i lag 1466/1995 och
fogas till 9 a §, sådan den lyder i lag 1223/1998, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Försvarsmakten har till uppgift:

7) att delta i utbildningen för fredsbevarande verksamhet och sörja för den fredsbevarande verksamhetens beredskapsuppgifter och organisatoriska uppgifter enligt vad försvarsministeriet bestämmer därom, samt

7) att delta i den *fredsbevarande verksamheten enligt vad som bestäms om det i lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984),* samt

9 a §

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte deltagande utomlands i sådan fredsbevarande verksamhet som avses i 2 § 7 punkten.

*Denna lag träder i kraft den
2000.*

3.

Lag**om ändring av 45 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 45 kap. 1 § 2 mom., sådant det
 lyder i lag 1467/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Stadgandena om krigsmän tillämpas även på dem som tjänstgör i militära uppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt på dem som är i sådan tjänstgöring som avses i lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/84) enligt vad som särskilt stadgas i lag.

Bestämmelserna om krigsmän tillämpas även på dem som tjänstgör i militära uppgifter inom gränsbevakningsväsendet samt på dem som är i sådan tjänstgöring som avses i lagen om *fredsbevarande verksamhet* (514/1984) enligt vad som särskilt *bestäms* i lag.

Denna lag träder i kraft den 2000.

4.

Lag**om ändring av 2 § militära rättegångslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militära rättegångslagen av den 25 mars 1983 (326/1983) 2 § 4 mom., sådant det
 lyder i lag 1468/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Vad 2 och 3 mom. stadgar om försvarsmakten gäller i tillämpliga delar också gränsbevakningsväsendet och en sådan fredsbevarande organisation som avses i lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/84).

Vad som i 2 och 3 mom. *bestäms* om försvarsmakten gäller i tillämpliga delar också gränsbevakningsväsendet och den fredsbevarande organisation som avses i lagen om *fredsbevarande verksamhet* (514/1984).

Denna lag träder i kraft den 2000.

5.

Lag**om ändring av 1 § lagen om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 december 1990 om fördelningen av åligganden mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman (1224/1990) 1 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag /2000, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Justitiekanslern i statsrådet befrias från skyldigheten att övervaka att lagen följs i ärenden som hör till riksdagens justitieombudsman och som gäller

1) försvarsministeriet, med undantag för ärenden som anges i 47 § 1 mom. regeringsformen, eller försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, den fredsbevarande personal som avses i lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (514/84) eller militära rättegångar,

Föreslagen lydelse

1 §

Justitiekanslern i statsrådet befrias från skyldigheten att övervaka att lagen följs i ärenden som hör till riksdagens justitieombudsman och som gäller

1) försvarsministeriet, med undantag för *laglighetskontrollen i fråga om statsrådets och dess medlemmars ämbetsåtgärder*, eller försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, den fredsbevarande personal som avses i *lagen om fredsbevarande verksamhet (514/1984)* eller militära rättegångar,

Denna lag träder i kraft den
2000.
